

Vychovatelské Listy.

Hlas učitelů katolicky smýšlejících.

Ve všech věcech sebe samého vydávej za příklad dobrých skutků,
v učení, v celosti, ve vážnosti. Tit. 2, 7.

Myšlenky k úvahám pro Kroměřížský sjezd.

Zvláště pro členy kat. spolku učit. na Moravě.

Ke každému důležitému kroku třeba pečlivé přípravy, nemá-li se člověk minouti s cílem. Tak i na sjezd v Kroměříži, na němž rokovati se bude o školách obecných i měštanských, musíme se připravit, chceme-li opravdu něčeho prospěšného dosíci. Jsou mnohé věci, jednotlivosti, jež nejsou ani nám všem zcela jasny, ty třeba předem analyzovati a objasniti. Jsou jiné věci, jež hodláme široké veřejnosti předložiti, to však nemůže se státi bez předběžné úvahy a přípravy. V tom smyslu by se připravit měli na sjezd nejenom jednotliví řečníci, nýbrž všichni účastníci, aby svým důmyslem a svou zkušeností pomohli řešiti tak důležité a nesnadné otázky, jako jest otázka veřejného vychování a vyučování. **Nebude nám sice lze předložiti veřejnosti uceleného, promyšleného a dokonalého programu svého školského, avšak základy jeho pevné můžeme v Kroměříži položit a na nich stavěti chrám křesťanského školství se všemi pilíři, nebetýčnými věžemi, smělou klenbou, oltáři a ozdobami.**

Chceme-li rozhodovati o tom, kterak máme mládež co nejlépe vychovávat, musíme si býti jasně vědomi cíle života lidského; jen z toho zajisté odvoditi lze cesty, prostředky a metody nejbezpečnější, abychom určitého cíle dosáhli. Jest to předností nevšedních, vyvolených duchů uvažovati o cíli života lidského. Duše nízká, honící se za mamonem a hrubým požitkem o cíli života nepřemýšlí. Rozum lidský, jemuž položeny jsou jisté nepřekročitelné meze, dospěl tu ke dvojímu různému výsledku: buď je člověk dokonalejší tvor zvířete, jehož duševní život smrtí fysickou naprosto přestává, aneb je člověk obraz Boží, jehož duše po tělesné smrti žije dále. Všecky úvahy ať filosofických, ať náboženských soustav dospěly k těmto koncům, jiného nic není možno. V prvním případě je cílem člověka, aby se měl na zemi dobře, neboť nelze si mysliti, že by člověk, jenž se domnívá, že by smrtí přestalo všecko, chtěl se zde na tomto světě ještě trápit! Ve druhém případě je cílem člověka dosíci blaženosti po smrti. Z toho odvozeny jsou prostředky, pravidla života (praktická filosofie, ethika), jimiž člověk té neb oné blaženosti dosíci chce. V prvním případě je člověku dovoleno všecko, co jemu k časné subjektivní blaženosti prospívá, ať dobré, ať zlé, ať ctnost, ať hřích, jen když se páchá tak, aby se nikdo o něm nedozvěděl. »Mravným budeš tenkrát u lidí, když nemravnost tvou nikdo nevidí«, napsal náš vynikající básník. A to jest také odůvodněno: nejsem-li nikomu zodpověden (končí-li život můj smrtí, ne-

bude mne Bůh trestati), utvořím si svou individualní morálku (Nietsche), abych se měl dobře na úkor jiných. Že tento názor protiví se naprosto jak rozumu lidskému tak i celému řádu světovému, jest na první pohled zřejmo. —

Kdo však si zachoval víru nevinného dětství, nebo kdo úsilovným studiem a stálým přemýšlením utvořil si nezvratné přesvědčení, že duše lidská je nesmrtelná, soudí o prostředcích dosažení blaženosti zcela jinak: cílem života lidského je život věčný, prostředkem pak konati vůli Boží. Toto učení neodporuje rozumu a dá se také dokázati.

Tímto přesvědčením jsouce proniknutí, můžeme nyní jakožto vychovatelé uvědoměle a směle vymeziti cíl vychování: naučiti mládež konati vůli Boží, aby dosáhla věčné blaženosti. To jest naše nejpřednější zásada vychovatelská a proto žádáme s největším důrazem, aby veškeré veřejné vychování a vyučování touto základní zásadou se spravovalo. Proto chceme, aby náboženství Kristovo, v němž pravidla jednání lidského nejdokonaleji a nejpřesněji jsou dána, pronikalo veškerý život člověka od kolébky až k hrobu. Odsuzujeme naprosto nesmyslné psaní a štvání, aby náboženství, tato nejpevnější opora mravného jednání, bylo ze škol odstraněno, poněvadž prý je to záležitost soukromá a žádáme naopak, aby veškeré učení v něm nalézalo svůj vyšší důvod a své posvěcení. Nechceme nic jiného, nežli co chtěl veliký Komenský; vezměte jeho »Didaktiku« a čtěte!

Často se vede spor o to, patří-li škola církvi, státu nebo národu. To zdá se mně věcí vedlejší, avšak spor ten vede se přece, snad aby se zjistilo, kdo má na školy náklad vésti? Anebo u koho dostaneme větší služné? Dobrá škola vychovávati bude občany, kteří budou ozdobou církve, oporou státu i chloubou národa; záleží jenom na tom, jaký duch tou školou vládne a ten se nedá diktovati žádným nařízením ani prohlášením, že škola patří státu nebo církvi. Jaký duch školou vládne, nezáleží ani na zákonech školních, ani na školních úřadech, pouze **na učitelích**. Proto by se mělo učitelích, než nastoupí svůj zodpovědný úřad, dostati co nejpečlivějšího vzdělání. Nechceme o tom rozhodovati, vyhovují-li nebo nevyhovují-li ústavy učitelské potřebám časovým (pokrokové učitelstvo tvrdí, že naprosto nevyhovují), jisto jest však to, že mladí mužové (a dívky), opouštějící ústav učitelský, nemají žádného širokého, pevného názoru světového a dají se zlákat i klannými hesly, jen když jsou hodně bombasticky a lákavě hozena do světa. Proto třeba reorganisace ústavů učitelských, jaké však, to se nedá odbýti několika slovy. Učitelstvo ve všech zemích rakouských to dobře pocítuje a domáhá se vzdělání vyššího. S tím souvisí také snaha o zdokonalení školních knih a pomůcek, dětského písemnictví a veškerého vyučování školního.

Učitel má býti nejenom učitelem maličkých, ale rádcem a šířitelem vzdělání v nejširších vrstvách lidu. Jak uboze vyjímají se slova jistého venkovského učitele: »Žiji jako ve vyhnanství. Nemám zde nikoho, s kým bych promluvití mohl. Proto jsem si koupil kolo, jezdím do sousedního města, tam si popijeme a zahrajeme v karty«. Lid brzy přirozeným citem pozná, jaký je jejich učitel, neváží si ho a odtud plané nářky, že lid učitelem pohrdá. Jdi mezi lid, když pracuje (ne do hostince), uč se ctíti jeho práci, bude pak i on vážiti si práce tvé. Porad', kde můžeš, a buď ve všem dobrým příkladem!

Přistupuji k nejsmutnější stránce učitelského života, to jest solidarita učitelská. O té psáno bylo theoreticky již tolik, že stydno jest opět se o ní rozepisovati. Časopisy učitelské přibíjejí na pranýř a zbavují cti (!)

učitele, o němž se dozvěděly, že uvítal p. biskupa, nebo přítomen byl farské hostině, ale na učitelské stvůry, které donášejí představeným klepy a lži na své kolegy, které špiní čest stavu po hospodách, není metly. »Svobodomyslné« učitelstvo vyloučilo nejbrutálnějším způsobem ze svých jednot ty, kteří se stali členy katolického spolku učitelského, ale pro ty, kteří z vlastních jeho řad stav náš ubíjejí, nemá kárného slova. Dosti však o nejoblavější stránce učitelského života, kéž Bůh to napraví!

Při každé příležitosti domáhejme se úplné politické svobody pro sebe, jež základními státními zákony je každému svéprávnému občanu zaručena, jenom ne učitelu. Usilujme, abychom měli na zemském sněmu i v říšské radě poslance učitele, kteří by se nás ujali a pro nás pracovali.*) Snažme se zároveň, aby ve sborech zákonodárných byly co nejčetněji zastoupeny strany, škole a učitelstvu příznivé. Z téže příčiny vzbuzujme v občanstvu zájem o školu a lásku k ní. Německé učitelské jednoty snaží se získati co nejvíce členů neučitelů, aby měly v nejširších vrstvách lidu mocnou oporu.

Neštítíme se žádné práce ve prospěch školy, poněvadž oddali jsme se svému povolání s láskou, ale záleží na školních úřadech, abychom pracovali také s chutí a nadšením. Proto chceme, aby okresními dozorci školními byli vynikající paedagogové, mající netoliko hluboké vědomosti, ale i srdce, kteří by nás posuzovali po důkladné prohlídce, neboť jest psychologicky nemožno, aby dozorce sebe zkušenější za půl hodiny, za hodinu poznal činnost každého učitele. A unáhlený soud okresního dozorce je s to, aby rozrušil a roztrpčil učitele na leta.

Není dobře říkati: V ostatních požadavcích zachováme solidaritu s ostatním učitelstvem. Ovšem, že ji zachováme ve všem slušném, ale, když již nás ostatní učitelstvo nechce trpěti mezi sebou, musíme ve všech otázkách školských zaujati určité své stanovisko: Takové jsou: obsazování míst učitelských, hmotné zabezpečení, agitační fondy, právní obrana, pokračovací školy a j. v. Dlužno, abychom všecky tyto otázky projednali a své požadavky určitě vyslovili.

Účelem mých řádků bylo poskytnouti ctěným čtenářům trochu látky k úvahám a povzbuditi je ku přípravě na Kroměřížský sjezd. Mnohých otázek jsem se ani nedotkl, o některých věcech zmínil jsem se jen letmo, ponechávaje svým milým druhým, aby dle svých schopností a zkušeností na nich pracovali. — Čeká nás dílo velké, připravme se, abychom vystoupili mužně! Zdař Bůh!

$x^2 + y^2$.

Kněz Řehoř Píramowicz, slavný vychovatel polský.

Učitelstvo polské uctilo na valném letos sjezdu v Przemyslu památku velikého učitele svého, vzdalo upřímný hold geniálnímu vychovateli, knězi Řehoři Píramowiczovi (Píramovičovi). Čteme-li u nás zprávy časopisecké o školství polském, dovídáme se jenom o jeho zanedbanosti, o jeho stinných stránkách, kdežto o čilém ruchu, jenž hýbe veškerým učitelstvem polským nečteme téměř nikde. Učitelstvo polské po příkladě učitelů jiných uárodů slovanských a učitelstva německého zahájilo rázně

*) Dávno bychom byli měli vzdělaného i výmluvného poslance z učitelstva na Moravě, kdyby mu to nebyli pokazili »svobodomyslní« páni kolegové, poněvadž byl náhodou »klerikálem«. Než uvědomělého katolíka, raději nic. Red.

duševní boj jednak za požadavky svého stavu, jednak pro blaho zanedbaného lidu polského. Poznavši dobře, že jenom vzdělání může vytrhnouti lid z bídy jak hmotné, tak i z těžší ještě bídy duševní, a že nikdo z mocných tohoto světa o lid se nestará, podjalo se, samo jsouc utiskováno, velikého díla, jež památným bude v kulturních dějinách polských a jistě přes odpor vlády a šlechty utěšené ovoce ponese.

Uveřejňujeme podle časopisu »Szkola« některé úryvky z řeči dra. Falkiewiczze, kterou měl na valném sjezdě učitelském v Przemyslu. »Domáháme se«, praví řečník, »výchovu v duchu národním, a přece nestaráme se o náležité poznání naší minulosti vychovatelské. Uvádíme do svých škol ne jeden nový prostředek vychovatelský, jako vymoženost západní kultury, a málo kdo ví, že škola naše polská již dávno ho užívala s velkým prospěchem pro mládež polskou. Rokujeme o cizích vychovatelských zásadách, ačkoli ve své literatuře vychovatelské máme pravé poklady. Říkají nám cizinci, a ne bez příčiny, že jsme neměli asi slavných dějin výchovu, poněvadž je tak málo zkoumáme. Musíme se stydět, neboť nemůžeme se brániti. Sto let po smrti velikého vychovatele Piramowicze daleko nám ještě do jeho ideálův. Můžeme říci, že nového jsme nic nevytvořili, avšak zapomněli a zanechali mnoho. Tovaryšstvo pedagogické splnilo konečně svou povinnost k slavnému vychovateli ohlásivši ve svém orgánu »Szkole« konkurs na poučnou práci o Piramowiczovi, a první schůze valného sjezdu, sto let po jeho smrti byla jemu posvěcena«. — Slova tato dobré naučení dávají i nám učitelům českým.

Piramowicz, syn rodiny měšťanské, lnul vřelou láskou k lidu venkovskému, čehož důkazů dosti našli bychom v jeho spisech. Bezprostředním vyučováním zanášel se jen krátkou poměrně dobu mezi r. 1767 a 1771, jako domácí učitel v rodině Potockých, s nimiž tenkrát v Římě žil, kdež zároveň v kollegiu nazarenském vykládal theologii morální. Pěkné svědectví o činnosti Piramowicze, jakožto učitele, podal ve Shromáždění přátel věd Stanislav Potocki r. 1802 takto: Piramowicz byl netoliko učitel, ale vzor přijemnosti a ctnosti. Nestával před mládeží s ponurou, posupnou tváří pedagoga, před nimiž úsměv a veselost prchá, který kárati toliko umí a mstíti se tvrdou rukou a naplňovati mladý věk veselosti smutkem a zoufalstvím, ač s ním často prchne i krátká chvíle štěstí, nýbrž s úsměvem, s čelem jasným, jež sobě zjednává důvěru mládeže, stával mezi ní Piramowicz, jsa jist, že získav si náklonnosti, získá též napjaté pozornosti. Lahodná důslednost jeho nevzbuzovala u žáků strachu před trestem, nýbrž mocnější ještě obavy, že nebudou se líbiti tomu, který všem se líbil, že budou kárání tím, kterého všichni chválili, že se jim dostane nelásky toho, jehož všichni milovali.

Vyučuje neměl na mysl, aby naplnil paměť slovy, nýbrž rozum věcmi (představami); ne o to se snažil, aby jeho žáci mnoho, nýbrž aby dobře uměli. Ušlechtoval a formoval současně jejich rozum i srdce. Spjoval zručně s každým učením mravnost, a čemukoliv učil, vždycky učil úsudku a ctnosti.

Jest vlastním rozumu lidskému, že nejlépe osvojuje a nejsnáze se zdokonaluje v tom, v čem sám sobě jest vůdcem, čeho sám sebou nabývá.

Tímto pravidlem spravoval se Piramowicz: jistou, ale skrytou rukou vedl žáky po cestě pravdy, o které tito se domnívali, že ji sami našli. Tak spojoval muž ten vzácný s výbornou naukou a pravdivou morálkou nejlepší způsob vštěpovati ji v duše svých žáků.

Není dosti býti učeným, třeba býti příjemným a trpělivým, bystrým a dobrým. Snáze jest najíti lidi, mající obšírné vědomosti nežli vzácný

talent, udělovati vědomosti jiným; než i takový talent zřídka dovede vědomosti spojovati se ctností a učiniti ji stálou průvodkyní života mládeže. Tyto vznešené vlastnosti všecky zdobily Píramowicze. Těžko opravdu mysliti si dokonalejšího učitele a vychovatele. Poněvadž Píramowicz za krátký čas posvěcený bezprostřednímu vyučování nemohl nikterak takové dokonalosti a zkušenosti nabýti, ale schopnosti ty jakoby od přírody sídlily v jeho duši, byl geniem na roli vychovatelské. Pravdy této důvod bezpečný, spanilý její pomník nalézáme v jeho spisech.

Nejdůležitější spisy Píramowiczovy byly již po zásluze oceněny, a nejlepší z nich »Povinnosti učitelovy« (Powinności nauczyciela) jest nejbohatší a zároveň nejpřístupnější studnice zásad vychovatelských. »Znovu musím vyjádřiti svůj podiv«, praví dr. Falkiewicz, »proč tvořili jsme snůšku z různých zahraničných autorů, abychom měli pedagogiku pro semináře učitelské, když máme ve své literatuře pravdivé arcidílo, jež jenom trochu rozvinouti třeba. Toto dílo dočkalo se r. 1894 již osmého vydání.

Uvedeme některé z předností díla »Povinnosti učitelovy«. »Politische Verfassung der deutschen Volksschulen«, jímž mnoho let spravovaly se školy v Haliči, ani slovem nevzpomíná správné zásady, že třeba jest dbáti výchovu tělesného. Píramowicz věnoval výchovu tělesnému II. část »Povinností učitelských« pod názvem: »O vychování dětí co do těla, co do zdraví a sil«. A přece »Schulverfassung« vydáno bylo o 18 let později. Píramowicz učí, aby děti denně co nejvíce na volném vzduchu prodlévaly, a když toho nelze, různá cvičení v domech koualy, a vykládá dále, že taková cvičení a hry dodávají dětem síly, obratnosti, svěžesti a odvahy. Kromě mnohých pěkných her doporučuje míč, běhání o závod, vylézání na kopce a příkrá místa, potýkání se, jízda koňmo, měření zahrad, polí, míst, k nimž nesnadný je přístup a pod. O přetěžování žactva přílišným učením píše Píramowicz: »Pozorujeme přirozenost mladého věku, jehož živost a pohyblivost nesnese dlouho napnuté pozornosti. Větší užitek mají žáci, když se učí věcem nemnohým, než-li když učitel stále mluví a vykládá. Jest třeba času na vychování tělesné a odpočinek. Proto dosti by bylo, kdyby žáci držáni byli ve školách denně toliko čtyři hodiny«.

Vychování vztahuje se dle Píramowicze na osvětlení rozumu, náboženství a mravnost, vyučování pak na myšlení, praktické užití vědomostí, zdravotvěda, národní hospodářství, způsob nápravy života a j. Cílem vychování dívek jest učiniti z nich dobré ženy, matky a hospodyně. Rovněž dal výborné předpisy co do pořádku hospodářského, udržování budov a bezpečnosti před ohněm.

R. 1773 zřízena byla »Komise vychování národního« (Komisya edukacyi narodowej«. Do ní povolán byl mezi jiným Ignác Potocki. Poněvadž Píramowicze s rodinou Potockich staré spojovaly svazky, a Ignác Potocki byl jeho osobním přítelem a ctitelem, stal se i Píramowicz členem této komise, vlil v její práce svého genia vychovatelského a oddal se jí celou duší. Bez něho nebyla by se komise stala pomníkem vysoké civilisace, úkazem v době oné nikde na pevnině evropské nevidané výspělosti. V dopise příteli naznačil přepěkně Píramowicz cíl této komise, jímž mělo býti »vychování dobrých lidí společnosti lidské a dobrých obyvatelů otčině«. Píramowicz chce vychovávat »dobré« lidi, naše ústava (zákon, daný 14. května 1868) »hodné«; nejde zde výlučně o slovnou hru; tato různost, dí dr. Falkiewicz, přiznejme se se studem, drží nás daleko od ideálův, vytčených komisí vychování národního. Geniovi vychovatelskému odpovídal u Píramowicze v rovném stupni talent organisatorský.

Piramowicz vhodně tehdejšími poměrům přizpůsobil a do nejmenších po drobností vypracoval jedolný plán upravení školství, zvláště seminářův učitelských. I v tom směru mohlo by školství polské velmi získati, kdyby v život uvedeny byly návrhy Piramowiczovy. Bylo by to v dnešní době opravdovým pokrokem.

Důkladný životopis Piramowiczův napsal dr. Władisław Wisłocki, a o jeho zásluhách uvažovalo mnoho spisovatelů, jako Dmochowski, Klementyna z Tańskich Hofmanova, Chodyniecki, Barącz, Brown a j. Nedostává-li se čeho, je to důkladné srovnání a sestavení vychovatelských zásad velikého pracovníka na roli národního vychování.

Vzdavše takto po příkladě svých polských bratří povinnou pozornost a úctu velikému učiteli, upozorňujeme své čtenáře, že v některém z příštích čísel »Vychovatelských Listů« uveřejníme nejdůležitější jeho zásady vychovatelské.

Mají-li učitelé příčinu záviděti učitelkám.*)

(Uvažuje učitelka.)

»Bez železo sežirá a závistník od závisti umírá.« Naši páni kolegové chodí sice mezi námi s utajeným tímto hříchem v srdci — závistí — jen proto, že si nevědí rady a nic jim mnohé podniky proti učitelkám zosnované nepomohou, ale závist tato je utlačena jenom jako pružné péro, které mocně se vymršřuje, jakmile se mu jen poněkud povolí. Vzpomínám tu mimoděk na článek »Tak svět odplácí«, kde člověk nepravým milosrdenstvím hnut jsa, odvalil z jámy kámen, aby vysvobodil hada. Kámen — zákon Boží — snadno se odvalí, odhodí, zapomene se naň — a had, hřích z vděčnosti usmrcuje za to člověka. A že pravdu mám, chci dnes dosvědčiti.

Když před málo lety dlela jistá deputace učitelek u nejvyšších orgánů školských a žádala, aby na dívčích školách obecných i měšťanských dosazovány byly toliko učitelky a to nejen na místa podřízená, ale i nadřízená, tu dostávalo se deputaci od jednotlivých pánů členů různých odpovědí, kteréž celkem vyzněly v ten smysl, že sice dobré, ba na mnoze velmi horlivé působení učitelek i u nejvyšších úřadů školních se uznává, ale nelze tu ničeho na prospěch učitelek činiti, poněvadž se každé obsazování míst (jež dříve měli učitelé) učitelkami potkává s velikými nesnázemi. Presentaci vykonávají c. k. okresní školní rady a není-li při ní právě žádná formální chyby, nemůže zemský úřad školní proti ní ničeho podniknouti. — Členové pak okresních školních rad jsou zástupci obcí, jimž přísluší právo dáti výraz svému přání a nelze mnohdy zabrániti při tom vlivu osob učitelkám nepřejících.

Když se jednalo o obsazení míst učitelských na jisté měšťanské škole asi v centru Moravy, byla vypsána místa s volnou konkurencí, tak jak předem nejvyšším úřadem školním bylo nařizeno. Ale volná konkurence byla vypsána teprve, když několik deputací, žádajících jen učitele, vrátilo

*) Redakce uveřejňuje tento projev jakožto snahu, aby postavení učitelek bylo zlepšeno, ačkoli s některými jednotlivostmi souhlasiti nemůže. Nelze přece tvrditi, že by všichni učitelé učitelkám záviděli. My, kteří ve všem a všude chceme křesřanskou spravedlnost, nezavidíme učitelkám ani neužíváme neslušných prostředků, abychom jim škodili. Z jednotlivých křiklavých případů nelze přece souditi na celek. — Ani statistická data nejsou ve všem spolehlivá a směrodatná. Třeba uvážiti i mnohé jiné okolnosti. — Další příspěvky k této otázce směřující budou vítány.

se s nepořízenou. Na obě místa hlásily se učitelky. Jak se tehdy pracovalo, aby nebezpečí bylo odstraněno? Na jednu kompetentku činěn nátlak přímý, na druhou nepřímý, oklikami více méně úředními a udavačstvím. Jedné dopsal kollega-kompetent a líčil bídu svou tak drasticky, že na jisto počítal na měkkost ženského srdce, které lítostí hnuto, vezme žádost zpět. Ba ani vyhrůžky nescházely. Když to nepomohlo, přišel jiný kollega, nekompetent, osobně ke kompetence a líčil jí místní poměry v obci tak černě, aby učitelku zastrašil, aby vzala žádost zpět. Také udavačství na druhou kompetentku, ba i brutální přímo na osobu její spáchané výpady, jež značí se ve slovích: »My vám místo nedáme, hlaste se jinam« a pod. — nepomohly nic a obě kompetentky dosazeny byly na místa.

Toto jest však jen ojedinělý případ, kde se útoky nezdařily, snad jen pouhá výjimka, zpravidla se však dařívají, zvláště tam, kde se kompetence obsazování míst nechává pouze okresním školním radám, jichž členové stojí pod vlivem osob více méně mocných.

Když byla místa obsazena, psal onen kollega, který prosbami i hrozbami chtěl jednu z kompetentek pohnouti k resignaci, jinému toto: »Byl jsem hloupý, mohl jsem »holce« nabídnout 200 zl. odškodného, byla by mně místo nechala.«

V jiném místě vypsáno bylo místo na škole měšťanské s volnou konkurencí. Kollega, který pro vlastní své »blaho« ještě jako podučitel se oženil, pak s rodinou žil ve stísněných poměrech, rád by byl místo dostal, maje žádanou zkoušku, napsal koncept dopisu, jež jeho paní, s přiměřenou porcí pravopisných chyb opsala a rozeslala všem učitelkám na Moravě z toho odboru zkoušeným a prosila velmi úsilovně, aby se na místo ono nehlásily, že by je učinily nešťastnými, líčila bídu hmotnou atd. a aby obsahu toho listu nikomu nesdělovaly, že píše bez vědomí svého muže. Kde se však paní učitelová, neznající ani pravopisu českého, dověděla, kde působí všechny učitelky mající stejnou zkoušku s její manželem, jest opravdu nepochopitelno — nebo až příliš nepochopitelno!

A opět na jiném místě, když při volné konkurenci na vypsané místo ucházela se učitelka, dopsal jistý velmi mocný pán toho okresu kompetenčinu příbuznému učiteli, aby donutil ji vzít žádost zpět, že tam učitelku dosaditi nemůže, poněvadž jest mnoho mužských uchazečů. A poněvadž se ani toto nepodařilo, předešlo se letos na témže místě vypsání nového místa s volnou konkurencí tím způsobem, že se vyslaly deputace se žádostí, aby na dívčí školu dosazen byl učitel. A stalo se.

Že se nyní systematicky (?) pracuje proti učitelkám, nasvědčují mnohá místa. Na př. Bučovice, kdy zřízené místo nadučitelky zrušeno bylo a správa školy dívčí obecné a měšťanské svěřena učiteli. Hranice, kde po odchodu tamní nadučitelky místo dosud není obsazeno, ježto tam čeká soukromá měšťanská škola dívčí pod mužskou správou, která už je předem vyhlédnuta ku správě školy obecné, až měšťan. školu převezme město do obecní správy. Kojetín — kde po několik roků řídí správu obecné školy dívčí prozatímně a tedy jen za poloviční plat — učitelka — nyní, když město staví novou školu, bude dívčí škola obecná i měšťan. spojena pod jednou správou — mužskou.

Vypíše-li se kde místo řídící učitelky, jest to obyčejně vyvolená již osoba, pro kterou se místo vypíše a když tato osoba místo ono opustí, zruší se, poněvadž pro jiné to není. Tak v Bučovicích, Hranicích, Prostějově a j. Proto asi nemožno se rozhodnouti v Blansku, kterou kompetentku dosaditi za nadučitelku. Takového dlouhého uvažování není nikde, kde se jedná o učitele.

Ba i s podřízenými místy učitelek, byla-li tato místa uprázdněna, nejedná se dle předpisu. Místo, aby bylo místo vypsáno a řádně obsazeno, dosadí se na místo učitelky podučitelka; odtud to pochází, že na více-
třídních školách smíšených i dívčích působí nepoměrný počet podučitelek, kteréžto nespravedlnosti nikde v mužských neb smíšených sborech učitel-
ských neshledáváme.

Tak jsou poblíž Brna školy s 4. neb 5. třídami až se 7. odděleními, kde působí po 2 učitelkách a 4 podučitelkách, kdežto by dle zákona měl býti poměr právě opačný. Neboť míst podučitelských má býti vždy jedna třetina všech systemisovaných míst na jedné škole.

Učitelé domnívají se, že pro učitelky nechávají se jen lepší místa pouze ve městech. Jak pravdivé jsou jejich domněnky, ať ukáží následující čísla:

Na Moravě jest 45 dvoutřídních škol, kdež jsou ustanoveny podučitelky s povinností vyučovati ručním pracím.

Na 29. dvoutřídních školách jsou podučitelky bez povinnosti vyučovati ručním pracím, ježto jsou tam industrialní učitelky. Toliko na 4 dvoutřídních školách jsou učitelky lit., které vyučují též ruč. pracím, toliko na jedné z nich jest industrialní učitelka.

Na 21. trojtřídních školách vyučují podučitelky též ručním pracím.

37 škol trojtřídních má po 1 učitelce a 1 ind. učitelce.

Na 30. školách trojtřídních jsou učitelky povinny učiti ručním pracím, ale jen na 5 školách 3třídních jsou učitelky od ručních prací osvobozeny ustanovením industrialních učitelek.

Jest těchto 171 méně třídních škol snad ve městech? — Jsou to často bídne vesnice, kde nemá učitelka přítelíčka neb přítelkyně ani v učitel-
ských rodinách. Ba tyto bývají učitelkám namnoze nejvíce nepřátelské.

Nikde na školách neukládají se učitelům kromě literního vyučování ještě jiné povinnosti, ale učitelka, ač jest slabší, jakž se rádo mužské po-
kolení k silnějším počítá, musí zastávati dvojí povinnost za podučitel-
ský plat.

Ale ani v lepších, větších osadách neměří se ženským silám sprave-
dlivěji. Tak na př. 19 čtyřtřídních škol má po 1 neb více podučitelkách, které vyučují také ručním pracím.

Na 27 čtyřtřídních školách, kdež jsou industrialní učitelky, jest usta-
noveno po 1 neb více podučitelkách.

Uvážíme-li, že tyto 4třídní školy mají namnoze 5—6 oddělení, jest to
zajisté velká křivda, že se žádná podučitelka nestane na svém místě
učitelkou.

18 čtyřtřídních škol má po 1 učitelce a 1 podučitelce, jež se o indu-
strialní vyučování dělí. Jen v málo případech jest liter. učitelek více. —
Jen na 5 školách 4třídních jest buď po 1 učitelce nebo 1 podučitelce,
které nevyučují ručním pracím.

Více než přetěžováním učitelek jest, když na 12. pětítřídních školách
ustanoveno jest buď po 1 učitelce neb podučitelce, která musí vyučovati
ručním pracím.

Toliko na 23 pětítřídních školách, jež mají na mnoze 6—8 oddělení,
ustanoveny kromě 1 neb více podučitelek též učitelka industrialní.

Na 19. pětítřídních školách dosazeno jest po 1 učitelce a po 1 neb
více podučitelkách (a učitelce industrialní). A ještě ani na vyšších školách

pak sourozenci, na jichž úkor platí rodiče vydání při studiích jedné z dcer a dětí vůbec, kteráž má býti potom podporou a živitelkou celé rodiny. A z čeho potom podporovati, když taková ubohá dcerka přijde na dvou-třídní školu jako podučitelka a musí učiti též ručním pracem, takže se udře a za svůj nepatrný plat ani řádně živiti, ani slušně šatiti se nemůže, a může-li, nedostane na zastrčené vesnici ničeho koupiti.

Doufám, že nám pánové více záviděti nebudou.

A prosíme zároveň těch, jichž se týká, aby ujali se utlačovaných učitelék. — Bůh to naprav!

Pozoruhodný projev německého učitelstva na Moravě.

Concem starého a počátkem nového školního roku podniká se vždy v městech s obyvatelstvem národnostně smíšeným hon zvláštního druhu. Podniká jej ona část obyvatelstva, jež o sobě se domnívá, že jest ušlechtlejší, poněvadž je německá, za tím účelem, aby uloupila slabým a omezeným jejich děti a zavřela je do německých škol, v nichž duše jejich ponenáhlu hynou intelektuelně i mravně.

Uchvátí-li někdo plaché lani její mládě, tu prý ona aspoň z daleka pronásleduje lupiče a teskným hlasem prosí, aby jí bylo vráceno a dá se spíše zabíti, než-li by zbaběle mládě své opustila. Jinak ovšem jednají mnozí čeští rodičové. S radostí zaprodají své dítě německé škole, hodí-li se jim bídný groš aneb i za úlisné slovo a klamný slib. Děje se tak někdy i z bídy. Zaměstnavatel donutí svého dělníka, aby za skývu chleba prodal duši svého dítěte.

Tak se stává, že v městech, kde jsou výborné školy české, naplňují české děti školu německou, ve které jsou tři, čtyři skuteční Němci.

V Moravské Ostravě vydali němečtí agitátoři, aby české děti vehnali do německých škol, české plakáty, které nejlépe svědčí, pro koho německé školy jsou.

Škola německá v Polské Ostravě (dle úředního sčítání je tam z 18.500 obyvatelů pouze 560 Němců) bude přeplněna českými dětmi. Úředníci hr. Wilczka, jak píše »Nár. Listy«, agitují co nejrozhodněji pro německou školu polsko-ostravskou. Všichni odvislí rodičové musí dáti zapsati dítky své do této německé školy. Úředníci Wilczkovi vybírají pro německou školu intelligentnější dítky. Dítky méně nadané nepřijímají se do německé školy polsko-ostravské. — Tak ovšem bude možno aspoň částečně dosíci jakéhosi úspěchu s českými dětmi v německé škole.

Když žádala Polská Ostrava o českou školu měšťanskou a podala žádost k zemské školní radě, byla po dvakráte zamítnuta s odůvodněním, že pro Polskou Ostravu není třeba české měšťanské školy, poněvadž prý tam není pro ni dostatek žáků. A přece do obecných škol polsko-ostravských chodí přes 2200 žáků, jest tedy úplně vyloučeno, že by žactva pro měšťanskou školu nebylo dosti. — Zde tedy proti české straně zákon neplatí, a rekurs k ministerstvu podaný nevyřízen leží ve Vídni už přes pět čtvrti roku.

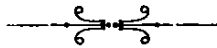
O lapání českých dětí do německých škol v jiných městech s obyvatelstvem smíšeným čteme často až neuvěřitelné věci. Lid náš jakoby byl slepý, buď netuší, nebo mu na tom nezáleží, že sám sobě a svým dětem připravuje těžkou porobu. A zámožnější intelligence naše pohoví si raději u plného džbánu, než aby se vydala v boj za svého chudšího bratra,

v němž by snad i nějakou ránu utržila. Proto v mnohých městech stále je hůř a hůře.

V těchto neblahých poměrech tím vzácnější je projev intelligentního učitelstva německého, před nedávnem učiněný. Schůze delegátů německého zemského učitelského spolku pro Moravu přijala návrh uhersko-hradištské jednoty učitelské, aby zapovězeno bylo t. zv. lapání českých dětí v den zápisů do německých škol v místech s obyvatelstvem národně smíšeným, a chystá pamětní spis, který má býti podán zemské školní radě.

S radostí pozorujeme, že kolegové naši němečtí vybavují se z pout násilného nacionalismu, jenž často šlape po lidském právu a zatemňuje zdravý úsudek a přirozený cit. Považovati lze tuto událost za důležitý krok kulturní našich sousedů a jsme vděčni, že právě od učitelstva vyšel hlas odporu proti tomu násilí, aby do škol sváděny byly děti neznalé jejího vyučovacího jazyka.

Tím významnější jest tento projev v době, kdy sněm slezský zamítá podobný návrh poslanců slovanských. Ať rozhodovaly u učitelstva německého na Moravě důvody paedagogické nebo snad i jiné, jisto jest, že jest to projev humaní, zásada spravedlnosti, pro kterou učitelstvo české dávno bojuje a jež sblížuje učitelstvo obojí národní na poli kulturní práce.

Něco z Haliče.

Ve Lvově měla jednotka polských učitelů škol středních a vyšších výroční schůzi, na níž jednala o čtyřech důležitých otázkách:

1. o reformě učení polštiny na gymnasiích,
2. o péči o zdraví a tělesný vývoj mládeže,
3. o reformě zkoušek maturitních,
4. o učení dějinám cizích literatur na školách středních.

V prvním přijaty návrhy na změnu plánu i učebnic jazyka polského a žádáno za rozmnožení hodin témuž vyučování. Potěšitelno jest, že o tuto otázku interessují se nejenom sbory učitelské, nýbrž i širší veřejnost zakládáním jednot učitelů polského jazyka.

V bodu druhém přijata resoluce, domáhati se toho, aby budovy školní vůbec odpovídaly jak moderním tak i zdravotním požadavkům, aby u větší míře bylo mládeži poskytnuto slušných zábav a tělocvičných her; aby odvráceno bylo nebezpečí, jež mládeži mimo školu hrozí ze špatných návyků a hříchů mladosti, má býti poučována jak od učitelů tak i od školních lékařů zvláště ustanovených, za jejichž dozoru i cvičení tělesná konati se mají.

Konečně žádáno, aby na universitách konány byly přednášky ze zdravotní vědy školní pro učitele a kandidáty stavu učitelského.

Posléze stěžováno si na to, že zkoušky znalosti či maturity, v tom způsobu, jak se provádějí, jsou přepínáním požadavků vědění, závisějící na mnoze od šťastné náhody neb jiných příznivých okolností. — Byl zvolen výbor, jenž má otázku maturit studovati a časem opravné návrhy předložit.

Rovněž žádáno, aby studium literatur cizích, hlavně moderních, bylo na školách středních rozšířeno a prohloubeno.

Krásné jsou to návrhy, však mnoho ještě — zdá se — vody uplyne, než aspoň část z nich stane se skutkem. Dnešní systém školský příliš se vžil v srdce rozhodujících činitelů, aby mohl v době dozírné býti opraven.

Mnohý z uvedených návrhů hodí se i pro školy obecné, bylo by jen žádoucí, aby i u nás nezůstal nepovšimnut. Doufejme!

(Rusínské »Dílo« — Lvov č. 110 — 18./5. 1901)

* * *

V rusínských školách stojí učení polštiny výše než jazyka rusínského. Ve školách středních polských jest jazyk rusínský předmětem nepovinným, a ve školách rusínských nestojí na výši doby. Od desíti let už jedná se o úpravu a obnovu školních knih rusínských, ale málo se posud provedlo. Učebnice rusínské jsou — jako naše — v národním i náboženském směru bezbarvé a nezajímavé.

První, kdož povolání jsou, aby o opravu a zdokonalení jich se postarali, jsou učitelé. Ukládáť jim to jejich posvátný a zodpovědný úřad a jejich odborná zkušenost. Však právě s této strany se mnoho nečiní, buď — jak »Dílo« píše — z neochoty anebo z bázně z toho, co by tomu na hoře« řekli. — Dosud jen vědecké »družstvo Ševčenkovo« o povznesení jazyka rusínského se staralo.

Nebezpečná chvála.

»Ach, jaké to pěkné dítě! Velmi hezkou máte dcerušku. Dej mně hubičku, andílku!« Jak často takové řeči pronášejí mnozí před dítětem. Jest to lichocení obvyklé, každodenní.

A často také ona slova přivádějí blažený úsměv na rty matky, tety neb opatrovnice.

Tomu se nelze diviti: Vždyť přísloví praví: »Dziecko za rękę, matkę za serce«. (Dítě za ruku, matku za srdce.)

Taková nerozvážná pochvala způsobuje dítěti velkou škodu — taková slova jsou semenem ješitnosti, vhozeným v mladinkou dušičku.

Jistá paní vyslovila se jednou pochvalně o slíčnosti čtyřleté dívčinky před její sestřičkou o rok starší a nehezkou.

»Nemám ráda té paní« — řeklo starší děvčátko matce, když paní odešla —

»Proč, dceruško?«

»Nevím.«

Dítě nedovedlo vysvětliti probuzeného v sobě pocitu, ale matka věděla, co znamená to »nevím«. Nerozvážná slova byla semenem ješitnosti v jednom, a závisti v druhém srděčku dětském.

I marně vykládala později matka své dcerušce, že dobrota, zdvořilost a jiné vlastnosti stokrát větší mají cenu nežli pěkný obličej, který toliko nahodilým jest darem Božím. Dítě poslouchalo — ale nevěřilo.

Příliš časně zpozorovalo, že v životě bývá jinak, že jsou osoby, jež s dětmi se mazlí ne proto, že jsou zdvořilé, poslušné, poněvadž často o těchto vlastnostech věděti nemohou, ale prostě proto, že mají pěkné oči, růžovou pleť, vlásy jako hedvábí lesklé — příliš časně to dítě zpozorovalo, a všechno poučování bylo marné.

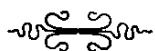
Jest pravda, že slíčné i sladké, květům podobné a jako zář sluneční milé jsou naše drahé dětičky. Ale nemluvme jim o tom. I tak dosti časně dovědí se o svých tělesných přednostech.

Pochvalme dítě za to, že má čisté tvářičky, čisté ruce, že nerozcuchalo vlásků, které matinka tak dlouho a tak pečlivě česala. — Rekněte

děvčátku, že její zástěrka je velmi pěkná, protože je čistá, a ptejte se, zda-li dítko bude opatrné, aby jí nezamazalo.

Tak chvalte dítě, chcete-li je chváliťi, ale ani slůvka mu nevzpomínejte o jeho kráse -- ani slůvka! -- Či chtěli byste kaziti to, co je pěkné, špinití -- co je čisté?

Dle »Przeglądu Pedagogicznego.«

Zprávy.

Předseda katol. učit. spolku na Moravě p. J. Kadlčák zaslal jménem spolku následníku trůnu arciknížeti Františku Ferdinandovi k radostné události na zámek konopištský blahopřejný projev, na který dostalo se jemu následující odpovědi: „Jeho cí. Výsost vzdává za projevené přání vřelý dík. Z nejvyššího rozkazu hrabě Nostiz, nejvyšší dvorní maršálek.“

Vzorné učitelstvo. Nedávno zaslán byl poštou katolickým učitelům a učitelkám v Mohuči nestoudný hanopis Grassmannův. Uražené tím učitelstvo shromáždilo se bez prodlení v mimořádné schůzi a usneslo se jednomyslně na resoluci, která končí následujícími slovy: „My katoličtí učitelové a katolické učitelky musíme v zaslání nám tohoto hanopisu tím větší urážku spatřovati, jelikož jako učitelé a učitelky náboženství povolání jsme a za svůj nejvznešenější a nejkrásnější úkol pokládáme, ctnost a mravnost u naší mládeže všemi nám po ruce jsoucími prostředky, zvláště pak návodem a povzbuzováním k častějšímu a hodnému přijímání svátostí pěstovati. Vyzvání nás k odpadnutí od naší sv. církve rozhodně a s rozhořčeností odmítáme; nedáme si víru, náš nejdražší a nejlepší klenot, od lečjakého tlachala uloupiti.“ Takovému učitelstvu všecka čest.

Moravan.

Čeští studující na německých ústavech. Na státní vyšší reálce v Těšíně bylo mezi 422 žáky 33 Čechů. -- Na Albrechtově gymnasiu v Těšíně z 311 žáků 28 Čechů. -- Německé gymnasium v Kroměříži mělo 182 žáků, z nichž k české řeči přiznalo se 56, židů bylo 51. V 5. třídě bylo 7 křesťanů a deset židů. -- Německá reálka v Kroměříži měla v 7. třídách 154 žáků, z nichž k české řeči mateřské přiznalo se 68, Poláci byli 2, židů 32, Němců jen 52! Dle dra. Fuxa je tato reálka ústavem potřebným, české však, které má ve třech třídách 185 žáků ústavem zbytečným. Kdyby nebylo toho smutného zjevu, že někteří naši zpozdlí rodiče strkají své ubohé děti do německých škol, a kdyby nebylo židů, německé střední školy v Kroměříži by se neudržely. -- Židovským gymnasiem jest německé gymnasium v Uh. Hradišti. Ze 208 žáků byl 1 Maďar, 47 Čechů, 160 Němců, ale z těch 109 židů. Bylo tedy Němců 51, z těch však bylo 23 z Dol. Rakous a 5 ze Slezska. Z Moravy všeho všudy 23 Němců.

Pronásledování Poláků v Německu. Berlínský časopis »Germania« vypravuje: Školní inspektor v poznaňském okrese nařizoval oněhdy učitelům, že všechny děti, jež mají příjmení německé, mají býti zapsány na Němce. Na námítku učitele že v jeho škole jsou děti s německým příjmením, jež neumí ani slova německy, odpověděl inspektor: To nic nedělá. Jsou patrně popолštěny po svých otcích, dědech nebo pradědech; nyní musejí býti navraceny své otčině. Kdo se jmenuje Šulc nebo Šubert, toho rodiče nebo dědové museli býti Němci, a ti, kdo nyní žijí, musejí se opět státi Němci. Třeba je k tomu donutiti všemi prostředky. A nejen to; je-li otec Polák a matka Němka, nebo jen rozená Sulcova neb Majerova atd., i tu musí býti dítě zapsáno za Němce, neboť matka pochází z rodu původně německého. Na další dotaz, kdy se má tento rozkaz vyplnit, odpověděl inspektor: Ihned. Žákům středních škol se zakazuje mluviti polsky na ulici a německé listy, vyjma katolické, surovost tuto schvalují. -- V červnu byl ve Hvězdě potrestán třídenním vězením záložník Michal Povala, že měl ve své modlitební knížce obrázek Matky Boží čenstochovské s nápisem: Bože, chraň Polsku. A to vše se děje u kulturního národa ve věku XX.

Moravan.

Lékaři školní. V Praze ustanoveno bylo 5 školních lékařů, jimž bude vyšetřovati zdravotní stav dětí. Spravovati se budou instrukcemi, jež jsou podobny instrukcím školního lékaře curyšského.

Nauka o slušném chování. Něm. moravský učitelský svaz přijal ve schůzi delegátů návrh, aby na ústavech učitelských pěstována byla nauka o slušném chování a občanském zákonodárství. Návrh podán bude výboru něm. rakouského učitelského svazu k dalšímu pojednání.

Školy a kořaleny. Dle posledního sčítání lidu bylo v Rakousku (v Předlitavsku) 127.676 kořalen a 18.206 škol národních. Připadá tedy na jednu školu — šest kořalen. Pak má vzdělání odstraňovati alkoholismus! (Komenský.)

Sebevraždy dětí. 14letý holičský učeň Rudolf Gölf v Praze požil v sebevražedném úmyslu v černé kávě kostik, ze tří krabiček obyčejných sirek seškrabaný. Mladistvý zoufalec učinil tak z důvodu, že rodiče mezi sebou se pohněvali a o něj nikdo se nestaral.

Dobrodiní řádů a klášterů ve Francii. Rozličné řády mužské i ženské vydržovaly dosud: 25 asylů ku přenocování lidí bez přístřeší, 84 porodnic a nalezinců, 97 asylů pro nevyhroditelné, 172 ústavů pro zaopatření mrzáků, 229 asylů pro starce, 389 lékáren a nemocnic pro chudé, 512 jesliček, 572 společností pro ošetřování nemocných doma, 691 sirotčinců, 389 ústavů pro dělníky a 1428 kanceláří pro soukromé pěstování o chudé. Dále ve školách řádových jest dnes dva miliony dětí, z kterých státně neplatí ani halíře. Mimo to starají se řády o více než šedesát tisíc sirotků.

Drobnosti. V časopisech učitelských pojednává se otázka konferencí rodičův a učitelstva. K tomu podotýká »Život«: Pokud se navrhuje úřední, povinné konference, nám takové přednášky, jak se ministerstvem vyučování školám středním doporučují, mnohem více by se zamlouvaly. — Rozpočet rak. ministerstva vyučování na rok 1901 obnáší o 160.624 K méně než za rok předešlý, rozpočet ministerstva zemské obrany za to o 3,429.477 K a rozpočet společné armády o 12,866.818 K více. — Kdo chceš poznati, jak cynicky píše o dětech opuštěných a nešťastných list, mající také »Školskou hlídku«, přečti si v »Národních Listech« (24. července t. r.) ze soudní síně rubriku »Dva kamarádi«.

Časopisy redakci zasláné:

(Pokračování.)

Sebrané spisy Václava Kosmáka. Sešit 29. Spisy tyto vycházejí ve dvojnásobném vydání: na lepším a na prostém papíře. Pro pohodlí P. T. odběratelů zavedeno předplacení, jež poskytuje značných výhod proti cenám krámským. Na pět šestiarchových (= 96 stránkových) sešitů lepšího vydání předplácí se 2 K, na deset sešitů 3 K 80 h, na dvacet sešitů 7 K. Na pět šestiarchových (= 96 stránkových) sešitů lacinějšího vydání předplácí se 1 K 30 h, na deset sešitů 2 K 40 h, na 20 sešitů 4 K 50 h. Nízké ceny tyto stanoveny ovšem jen pro předplatné, nikoliv pro doplátky. Jednotlivá díla budou se prodávati ovšem také zvláště, ale za cenu přiměřeně zvýšenou. Postupně budou takto vydána všechna díla Kosmáková. Současně vydává podepsaná knihtiskárna výňatky z Kosmákových spisů ve zvláštním vydání s ilustracemi pod názvem »Knihovna naší mládeže.« Benediktinská knihtiskárna v Brně, Dominikánská ulice číslo 4.

Rozhledů číslo 16. obsahuje tyto články: A. J.: Snahy učitelstva na počátku století XX. Rudolf Secký: O nalezcích a sirotcích. Dr. Jos. Sedláček: Studie o Tolstém. Karel Scheinpflug: Nálada v novém umění. A. Hofmeister: Slavismy v němčině. Ozvuky a paběrky. — Rediguje Jos. Pelcl v Praze, v Lípové ul. č. 8.

Našim přátelům! * * * *

Prosíme ctěné učitelstvo a důstojné kněžstvo, aby se snažilo získati co nejvíce členů »Katolickému spolku českého učitelstva na Moravě.« Mnohé zdržuje předsudck, anebo lichá bázeň před pronásledováním, proto přátelé, poučte je, vždyť spolek náš vytkl si účel svatý, nejušlechtilější. Všichni pak, abychom se poznali, sejďeme se ve dnech sjezdu v Kroměříži!

Všecky dotazy ochotně zodpoví předseda spolku Jos. Kadlčák, nadučitel ve Frýdlantě, jednatel J. Kořínek, správce školy v Částkově u Uh. Brodu nebo redakce »Vych. Listů«.

Český vychovávací a vzdělávací ústav pro dívky sester Dominikánek ve Vyškově.

Účel.

Poskytovati dcerám národa československého na základě nábožensko-mravním výchovu v duchu národním i literární vzdělání a zároveň též návod ku vykonávání všech užitečných a potřebných prací, aby se z nich staly v pravdě rozsáhlé, vzdělané a sporné ženy a hospodyně, jež by dovedly s úspěchem řídit domácnost.

Vnitřní zařízení ústavu.

Odbory jsou :

- a) odbor literárního vzdělání na škole měšťanské, s právem veřejnosti výnosem c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 13. července 1899, čís. 19388, b) jazykový a hudební, c) ženských ručních prací, d) domácího hospodářství.

A.

Do školy trojtřídní měšťanské přijímají se žáčky ve věku od 11. do 13. let a zařadí se dle svých vědomostí do té neb oné třídy. Samo sebou se rozumí, že se na měšťanské škole vyučuje též pracím ručním dle učební osnovy pro měšťanské školy platné, také němčině, frančtině a hudbě.

Zápisného platí externí žákyně jednou pro vždy 4 K a školného ročně 11.52 K; interní chovanky nic.

Nemajetným žačkám půjčují se školní knihy a snižuje se školní plat. Přespolní chudé žákyně dostávají v zimě o polednách polévku.

B.

Jazykům : frančtině a němčině, též ve zpěvu a hudbě učí se tou měrou, jako toho praktická potřeba vyžaduje. Poznávají též základy theorie hudební.

Zápisného platí se 4 K; žákyně, jež zápisné zaplatily v jiném odd., neplatí ničeho. — Němčině a zpěvu učí se bezplatně.

Za vyučování frančtině v odděleních platí se měsíčně 2 K (žákyně školy měšťanské ničeho), jednotlivě po 2 hod. týdně 6 K.

Za vyučování hře na housle platí se měsíčně 2 K, na citeru 4 K a na piano 6 K za 2 hod. týdně; za 3 hod. 10 K.

C.

I. Odbor ženských ručních prací, mimo třídy měšťanské školy, má dvoje oddělení: do I. oddělení přijímají se chovanky nejméně 14tileté. Učí se zde kreslíti stříhy, přistříhovati, šíti a látati prádlo, šíti na stroji, prolamovati, bíle a pestře vyšívati, drhati, paličkovati a hotoviti snadnější věci ozdobné. V II. oddělení, kamž přijímají se dívky aspoň 15leté, kreslí se stříhy, přistříhují, šijí a opravují šaty, hotoví se umělejší věci ozdobné i kostelní roucha. V obojím oddělení bere se zvláštní zřetel na vyšívání národní.

Zápisného platí se 4 K, školného v I. odd. měsíčně 3 K, v II. odd. 5 K a za upotřebení šicího stroje 1 K na celý rok.

V určitých dobách ročních, jež se dříve ohlásí, vyučuje se malbě na porceláně a sukně, malbě a žihání na dřevě a hotovení umělých květin. Za toto vyučování platí se na měsíc 2 K.

Chovankám a žákyním lze v ústavě nabýti též vzdělání, jakého se vyžaduje na učitelkách ručních prací a pěstounkách. Běh industriální jest dvouletý. Do I. ročníku přijímají se dívky nejméně 16leté, do II. 17leté, prokáží-li při přijímací zkoušce, že mají vědomosti a dovednosti z I. ročníku. V letoším roce přijímají se pouze do ročníku II. Běh pěstounek jest jednoroční a přijímají se dívky nejméně 16leté. Školné v obou odděleních činí 5 K měsíčně pro chovanky externí, 2 K pro chovanky interní.

D.

Do oddělení pro domácí hospodářství přijímají se dívky aspoň 15leté a vzdělávají se zde theoreticky a prakticky.

Theoretického vzdělání, jež zahrnuje v sobě náboženství, vychovatelství, písemnictví, účetnictví, zdravotnictví a nauku o domácím hospodářství, kreslení a psaní, nabývají chovanky ve zvláštních hodinách vyučovacích. V hodinách určených ženským ručním pracím hotoví nejdůležitější kusy prádelné a oděvné. — Ku praktickým cvičením přidržovány jsou v kuchyni, prádelně a žehlárně, na dvoře a v zahradě. Literárním předmětům vyučuje se od 1. listopadu do 30. dubna.

Zápisného platí se 4 K, školného měsíčně 5 K, toliko za vaření 10 K.

Do oddělení ručních prací a domácího hospodářství přijímají se chovanky a žákyně po celý rok nejméně na 4 měsíce. Na kratší dobu nepřijmou se pod žádnou záminkou. Ve svrchu uvedené době jest volno jim naučiti se: a) vaření a šití prádla, b) žehlení a šití prádla a konečně c) přistřihování a šití šatů. Místo šití prádla mohou voliti i práce ozdobné. Aby se všem potřebným pracím pro domácnost naučily, třeba nejméně doby 1 roku. Přestupovati z jednoho oddělení do druhého se dovoluje jedině počátkem ledna a v polovici dubna.

Všechny chovanky a žákyně povinny jsou učiti se náboženství a vychovatelství; ostatním předmětům učí se jen ku přání rodičů a to němčině, zpěvu psaní a kreslení bezplatně, frančtině a hudbě za poplatek svrchu udaný.

Čemu se chovanka neb žákyně učiti má, nechť ohlásí rodičové neb jich zástupcové hned při zápisu.

Školní rok trvá od 1. září do 15. července.

Zápis do všech oddělení a přijímací zkoušky do měšťanské školy konati se budou dne 29., 30. a 31. srpna vždy od 8. do půl 12. hod. dopoledne. — K zápisu do měšťanské školy buďtež přinesena školní vysvědčení za školní rok 1900—1901.

Ustanovení platná chovankám ústavu:

(t. j. dívkám, jež v ústavě bydlí.)

Chovanky úplně zdravé přijímají se do měšťanské školy jen na počátku školního roku, do učení vaření a šití šatů kdykoliv. — Za celé zaopatření: byt, stravu, světlo, otop, prádlo, vyučování, počítaje v to i frančtinu, němčinu, kreslení stříhu, vaření, žehlení a jiné platí se 18 zl. = 36 korun měsíčně.

Chovanka nechť sobě přinese: 6 košil, 4 bílé noční kabáty, šestery spodničky, šestery punčochy letní a troje zimní, 18 kapesníků, 4 ručníky, 3 ubrousky, dvoje cíchy na peřiny, 2 prostěradla čili plachty, bílou přikrývku, dvoje tmavé látkové zástěry, (chovanky oddělení hospodářského 4 velké prací zástěry kuchyňské), 2 botky a 1 přezůvka, slavník 170 cm. dlouhý, 75 cm. široký, peřiny, umývadlo, sklenici, misku na mýdlo, hřebeny, kartáček na zuby, kartáče na šaty a botky, deštník, větší krabici na ruční práce s potřebným náčiním k šití se zámekem a kufr.

Jakost a kraj šatstva ponechává se rodičům na vůli. Veškeré prádlo a šatstvo buďž poznamenáno číslem

Každá chovanka nechť si přinese seznam všech svých věcí.

Chovanky propouštějí se z ústavu po ukončení školního roku na prázdniny trvající 1½ měsíce. Ve školním roce smějí vystoupiti toliko z důležitých příčin, když byly odchod svůj měsíc napřed oznámily. Vystoupí-li některá chovanka v měsíci, jest povinna zaplatiti za celý měsíc. — Nikdy se neúčtuje méně než půl měsíce. Vše se platí napřed.

Zápis počíná dne 1. srpna. Při zápisu předložiti chovanka poslední školní zprávu, křestní list a zapraviti zápisného 10 K.

»Vychovatelské Listy« vycházejí dvakrát za měsíc (5. a 20.)

Předplatné na rok obnáší 6 K.

Redakci vede Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích. — **Administrace:** Marie Chytilová, učitelka v Brně, Veselá ulice č. 13, posch. II., dvěře 10.

Nákladem spolku Katolických učitelů na Moravě.

Rukopisy, pak časopisy a knihy k posouzení a doporučení račte zasílati Al. Adamcovi, učitel měšť. školy v Ivančicích.

Všecky příspěvky se honorují.

Inserty účtují se levně.